

ЖАНРОВА РІЗНОМАНІТНІСТЬ СУЧАСНОЇ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Своєрідність духовного розвитку дітей різного віку зумовлює виникнення різних жанрів у сучасній дитячій літературі. Чим молодший читач, тим більша різниця між творами для дітей і дорослих. Дитяча література має свого читача, з іншим рівнем знань, з іншим життєвим досвідом, інтересами та літературним смаком, ніж у дорослої людини. Різноманітним питанням дитячої літератури присвячено ряд досліджень [1; 2; 3; 4; 5].

Сучасна дитяча література за часовими рамками – це 90-ті роки ХХ та початок ХХІ ст. В цей період з'явилося багато нових імен і велика кількість текстів, адресованих дітям. Зокрема, чимало цікавих та пізнавальних творів для дітей створили такі письменники, як Іван Андрусяк, Леся Воронина, Олександр Гаврош, Олександр Дерманський, Оксана Думанська, Марина та Сергій Дяченки, Андрій Кокотюха, Оксана Кротюк, Галина Малик, Марина Павленко, Ігор Січовик та ін.

Дитячі прозові твори репрезентують традиційну тематику, як-от: історичну, шкільну, дитинства тощо. За жанровими різновидами є фантастична, пригодницька, казкова проза. Виокремлюється багато модифікацій та метажанрів: повість-казка, казковий роман-хроніка, фентезі, шкільна повість, фантастична повість, краєзнавчий детектив і т. д.

Виховувати позитивні моральні якості, сприяти формуванню всебічно розвиненої особистості – мета літератури для дітей.

Серед творів дитячої літератури почесне місце завжди посідала казка. Письменники написали для дітей низку цікавих казок, як-от: казкове фентезі (О. Дерманський «Король буків, або Таємниця Смарагдової книги», Н. Воскресенська «Руда Ворона», «Останнє бажання короля»), сучасна казка (З. Мензатюк «Казочки-куцехвостики», «Київські казки»), казка з історичним антуражем (З. Мензатюк «Таємниця козацької шаблі»), казкові пригоди (І. Андрусяк «Стефа та її Чакалка», Л. Воронина «Прибулець із Країни Нямликів») і т. д.

Прикладом сучасної літературної казки є чарівна казка Т. Крюкової «Кубок чарівника». Вона є частиною тетралогії («Гордівниця», «Закляття гномів», «Кубок чарівника», «В'язень дзеркала») про доньку бакалійника Злату, яка стала королевою, та її нащадків.

Художні твори збагачують знання дітей про навколишній світ, розвивають їхню уяву, фантазію, є зразками художнього використання словесних засобів рідної мови.

Сьогодні пригодницька література майже не має вікових обмежень. Порівнюючи з кількістю таких творів для дітей молодшого віку, в літературі для середнього і старшого шкільного віку пригодницької літератури більше, а відтак, більше й її жанрово-стильових різновидів.

Прикладом пригодницької літератури є серія пригодницьких історій про вигадану істоту «Ліза та Цюця П.» Л. Денисенко. Створюючи персонажів, авторка спиралася на уяву та фантазію дітей, які часто надають навколишнім предметам і

явищам чудернацькі найменування. Окремі епізоди книжки є пізнавальними вставками, спрямованими на ознайомлення читачів з різними поняттями. Наприклад, історія про створення шахів та короткі правила гри в них.

Сучасні українські письменники написали для дітей різного віку ряд прозових творів, які мають значне пізнавальне та виховне значення, естетичну цінність.

Дитяча поезія – жанр, який сьогодні перебуває в стані відродження. Серед дитячих поетів можна виокремити представників старшого покоління (Тамара Коломієць) та молодшого (Іван Андрусяк).

Тамара Коломієць – відома дитяча письменниця. Вона написала для дітей багато віршів, небилиць, лічилок тощо.

Значний внесок письменниця зробила у дитячу поезію. Вона – блискучий майстер поетичного слова, автор чудових поетичних книг для дітей.

Т. Коломієць видала для дітей такі книги: «Пастушок», «Хиталочка-гойдалочка», «Помічники», «Недобрий чоловік Нехай», «Котилося котильце», «Луговий аеродром», «Починаються дива», «Хто розсипав роси», «Жмурки», «Олівці», «Пісенька про гнома», «Пісня джерельця», «Дощик-накрапайчик» та ін.

Поетеса з особливою ніжністю ставилася до своєї дитячої поезії. Вона створила літературний образ працелюбного хлопчика-мізинчика Дбайка, який прагне всім допомогти. Цікавими й повчальними є казки письменниці «Про мандрівку Жабунця-Хвастунця» та «Недобрий чоловік Нехай». Для дітей поетеса створила також ряд віршованих абеток.

Тематика творчості для дітей Т. Коломієць різноманітна. У її творчому доробку є чимало поезій про природу, як-от: «Березень», «Ручай», «Вітрисько». У творчості для дітей поетеси є ряд віршів про дітей, їх посильну працю та розваги: «Хиталочка-гойдалочка», «Червоний пароплав» та ін.

Творчість Т. Коломієць різножанрова, їй властиві цікаві й доступні для дітей теми.

Поезії часто адресуються дітям, які лише починають пізнавати навколишній світ. Повчальними є вірші Івана Андрусяка із збірки «Звіряча абетка». Поєднання літер абетки з тваринами дуже поширене в дитячій літературі, проте поет не лише починає кожний вірш із відповідної літери, але й добирає риму до назви в першому ж рядку.

Жанровий синкретизм – явище поширене в сучасній літературі для дітей і про дітей. Часто зустрічаються випадки поєднання різних жанрових ознак в одному творі. Наприклад, поєднання ознак пригодницької та фантастичної прози. Адже світ дитини, в який намагаються заглибитися письменники, рідко обмежений певними рамками.

Отже, в сучасній дитячій літературі представлено чимало різноманітних жанрів, що сприяє розвитку зацікавленості читанням дітей. Письменники сьогодення враховують читацькі запити, інтереси, вподобання, потреби сучасних дітей. Різножанровість сучасної дитячої літератури позитивно впливає на формування читацьких навичок дітей різного віку.

Список використаних джерел

1. Варга І. В. Роль дитячих книжок в естетичному вихованні дошкільнят / І. В. Варга, Н. Ф. Попович // Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах

- поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції (16-17 травня 2019 р., м. Мукачево) / ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : МДУ, 2019. – С. 577-579.
2. Попович Н. Ф. Дитяча література / Н. Ф. Попович. – Мукачево : МДУ, 2018. – 136 с.
 3. Попович Н. Ф. Значення казки в розвитку дітей дошкільного віку / Н. Ф. Попович, Я. В. Сідлак // Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти : збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Мукачево, 26 жовтня 2017р.) / гол. ред. В.І. Кобаль. – Мукачево : МДУ, 2017. – С.120-121.
 4. Попович Н. Ф. Творчість Тамари Коломієць для дітей молодшого шкільного віку / Н. Ф. Попович, А. М. Попович // Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах : збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Мукачево, 07 листопада 2019 р.). – Мукачево : МДУ, 2019. – С. 125-128.
 5. Савко Л. М. Дитяча література як засіб морального виховання дітей дошкільного віку / Л. М. Савко, Н. Ф. Попович // Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції (16-17 травня 2019 р., м. Мукачево) / ред. кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : МДУ, 2019. – С. 640-642.

ПОПОВИЧ Н. Ф.,
СУХОДОЛЬСЬКА Ю. М.

Мукачівський державний університет, Україна

ЗНАЧЕННЯ ЧИТАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У період реформування початкової школи та оновлення її змісту відбувається переорієнтація процесу навчання української мови на розвиток мовленнєвої особистості молодшого школяра, формування його комунікативної компетентності. Кожен учитель початкової школи дотримується триєдиної мети: навчити, розвинути й виховати творчу особистість, здатну мислити, приймати рішення, адаптуватися в соціумі. Уже з перших днів перебування дитини в школі вся робота повинна підпорядковуватися цій меті. Учителю слід використовувати різні методи і прийоми навчання, щоб збагатити словниковий запас учнів, розвинути їхнє мовлення й мислення, сформувати творчу особистість. Різноманітним питанням розвитку мовлення молодших школярів присвячено ряд публікацій [1; 2; 3; 4; 5].

Читання є одним із основних компонентів розвитку мовленнєвої діяльності школярів, одним із важливих засобів формування особистості. Тому так важливо саме в початкових класах сформувати в учнів технічну сторону читання, уміння працювати з різними видами текстів, забезпечити максимальний вплив твору на школяра. Розвиток мовлення молодших школярів тісно пов'язаний з виробленням навички читання, тобто досить швидке й правильне пізнання літер, їх поєднань та перетворення побачених знаків на звуки, звукосполучення, слова. Під час

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>